NATIONAAL KENNISINSTITUUT ONDERWIJS

slo een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Kwaliteitskader leermiddelen primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs

Toelichting voor leraren

Het is een complexe klus om leermiddelen te beoordelen, vergelijken en te kiezen. Verschillende kwaliteitscriteria spelen een rol en het kost tijd en aandacht om deze zorgvuldig af te wegen. Het Kwaliteitskader leermiddelen biedt houvast en helpt jou als leraar om scherp in kaart te brengen wat je belangrijk vindt in een leermiddel. Zo kun je goed onderbouwd met je collega's in gesprek over de kwaliteit van leermiddelen en samen bewuste keuzes maken.

Wat is het kwaliteitskader?

Het Kwaliteitskader leermiddelen (www.onderwijskennis.nl/kwaliteitskader) bevat 46 concrete criteria om de kwaliteit van alle soorten leermiddelen te toetsen: ingekochte, open en zelfontwikkelde leermiddelen. De criteria in het kwaliteitskader sluiten aan bij actuele inzichten uit wetenschappelijk onderzoek en de praktijk. Ze gaan over leerdoelen en -inhoud, didactiek en leerprocessen, toegankelijkheid, inclusiviteit, lerarenmateriaal en randvoorwaarden zoals omgang met data.

Het kwaliteitskader helpt om antwoord te krijgen op vragen als:

- Sluit het leermiddel aan bij de leerdoelen?
- Ondersteunt het leermiddel mijn didactische aanpak?
- Kunnen mijn leerlingen hier goed mee werken?
- Biedt het leermiddel voldoende mogelijkheden voor differentiatie?
- Geeft het lerarenmateriaal voldoende houvast bij voorbereiding, uitvoering en evaluatie?

Het kwaliteitskader biedt een basis voor de beoordeling van leermiddel. Daarbij is ook de context van je onderwijs van belang: hoe je het gebruikt in de klas, of het past bij jouw leerlingen en of het aansluit bij de onderwijsvisie van jouw school.

Wanneer gebruik je het kwaliteitskader?

Je kunt het kwaliteitskader in verschillende situaties gebruiken.

Nieuwe leermiddelen kiezen

Als je met je team of vaksectie een nieuwe methode wilt kiezen, ga je verschillende methoden vergelijken. Het kwaliteitskader helpt daarbij. Doordat je methoden aan de hand van dezelfde criteria beoordeelt, ontstaat een systematische vergelijking. Dit maakt een onderbouwde keuze mogelijk.

Bij een eerste selectie is het verstandig om alle methoden die in aanmerking komen te screenen. Je bekijkt daarvan dan de onderdelen die je het belangrijkst vindt. Voor een eerlijke vergelijking is het belangrijk om bij alle methoden dezelfde onderdelen te beoordelen. Deze onderdelen kun je verdelen over verschillende beoordelaars.

Na een eerste selectie blijven waarschijnlijk enkele methoden over. Dit is het moment om alle bij de methode horende materialen uitvoerig te beoordelen, zowel de boeken als het digitale materiaal. Het is raadzaam om elke methode met ten minste twee leraren te beoordelen en het materiaal, indien mogelijk, kort uit te proberen in de praktijk.

Een leermiddel beoordelen dat je al gebruikt

Ook bij materiaal dat je al gebruikt kun je het kwaliteitskader inzetten. De uitkomst kan aanleiding zijn om het leermiddel anders te gebruiken, onderdelen aan te vullen, extra materiaal te zoeken of op termijn een ander leermiddel te kiezen.

Leermateriaal maken of materiaal aanpassen

Het kwaliteitskader is ook bruikbaar als je zelf (aanvullend) leermateriaal ontwikkelt, bijvoorbeeld extra oefeningen, uitleg, toetsen of opdrachten. Hierbij schrijft het niets voor, maar biedt het aandachtspunten voor belangrijke kwaliteitsaspecten. Zijn de leerdoelen duidelijk? Sluiten opdrachten goed aan bij wat leerlingen moeten leren? Is het materiaal begrijpelijk, toegankelijk en inclusief?

Hoe gebruik je het kwaliteitskader?

Het kwaliteitskader bestaat uit criteria, geclusterd in zes thema's. Per criterium geef je aan in hoeverre het leermiddel voldoet: **volledig (V)**, **grotendeels (G)**, **beperkt (B)** of **niet (N)**. De hulpvragen bij elk criterium helpen je bij het vormen van je oordeel. Je hoeft de hulpvragen niet afzonderlijk te beantwoorden.

Voor leraren en vaksecties zijn de thema's A tot en met E relevant. Bij een eerste selectie kun je je beperken tot de criteria die je met je team het belangrijkst vindt. Voor een uitgebreide beoordeling is het verstandig alle relevante thema's en criteria langs te lopen.

De **thema's A en B** gaan over de onderwijskundige kern van het leermiddel: leerdoelen, inhoud, didactiek en leerprocessen. Dit zijn basisvoorwaarden voor een bruikbaar leermiddel.

Thema C helpt je beoordelen of het leermiddel toegankelijk is voor alle leerlingen. Daarbij gaat het om begrijpelijke taal, duidelijke vormgeving en bruikbaarheid voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte.

Thema D gaat over inclusiviteit. Je kijkt of leerlingen zich kunnen herkennen in voorbeelden, afbeeldingen en teksten, en of stereotypering wordt vermeden.

Thema E gaat over het lerarenmateriaal. Voor leraren is dit een belangrijk onderdeel. Je beoordeelt of het materiaal voldoende aanwijzingen geeft voor voorbereiding, uitvoering, differentiatie, evaluatie en feedback.

Thema F gaat over randvoorwaarden, zoals transparante informatie over de ontwikkeling van het leermiddel en verantwoorde omgang met data. Deze onderdelen kun je vaak niet als leraar alleen beoordelen. Betrek hierbij de schoolleiding, een privacy officer of ict-specialist.

De criteria in het kwaliteitskader helpen om de kwaliteit van leermiddelen systematisch te beoordelen. Daaruit volgt niet automatisch een eindoordeel. Samen met je team of vaksectie bepaal je hoe je de criteria toepast en weegt, vanuit de onderwijsvisie van de school. Bovendien kun je zelf criteria toevoegen. Zo helpt het kwaliteitskader om niet alleen betere leermiddelen te kiezen, maar ook bewuster met leermiddelen te werken.

Het algemene kwaliteitskader wordt later aangevuld met kaders voor leergebieden, onder andere voor rekenen en wiskunde, voor burgerschap en voor digitale geletterdheid. Voor taal/Nederlands is er al een aanvullend kader beschikbaar.

Deze toelichting voor leraren hoort bij het Kwaliteitskader leermiddelen, ontwikkeld door het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs (NKO) en SLO in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap.

Ga voor het Kwaliteitskader leermiddelen naar ***www.onderwijskennis.nl/kwaliteitskader****.*